

План за възстановяване и устойчивост на Република България – включи се в консултацията

В края на октомври [правителството](#) представи [Проект на План за възстановяване и устойчивост на Република България - октомври 2020 г.](#) Като основна цел на Плана е посочено „икономическото и социално възстановяване от кризата, породена от COVID-19 пандемията,“ а в дългосрочен план „конвергенция на икономиката и доходите до средноевропейските“ и полагане на „основите за зелена и цифрова трансформация на икономиката, в контекста на амбициозните цели на Зелената сделка.“

Повече информация е достъпна тук - <https://www.nextgeneration.bg/#modal-two>

КАКВА НА ПРАКТИКА Е ЦЕЛТА НА ПЛАНА?

Съгласно изискванията на ЕК, планът на България трябва да адресира специфичните за държавата препоръки по линия на европейския семестър за 2020 г. и 2019 г., да съдържа елементи на реформи и да води до икономически растеж. Препоръчва се да приоритизират **инвестиционни проекти с висока проектна готовност** с оглед времевите хоризонти на Механизма, да **създават работни места** и укрепват икономическата и социална устойчивост на държавата членка и териториалното сближаване. Ефективният принос за екологичния и цифровия преход също е предварително условие за положителна оценка, като към момента се предвижда минимум 37% от разходите в плановете да бъдат насочени към зелени инвестиции, а 20% – към дигитализация.

КАКВО Е ВЪЗМОЖНО ДА ЗАЛЕГНЕ В НЕГО?

ЕК насърчава държавите членки да включат в своите планове за инвестиции и реформи следните водещи области:

1. **Ускоряване** – приоритетен подход към ориентираните към бъдещето чисти технологии и ускоряване на разработването и използването на ВЕИ.
2. **Санитарне** – Подобряване на енергийната ефективност на обществените и частните сгради.
3. **Зареждане и презареждане** – Насърчаване на ориентирани към бъдещето чисти технологии, за да се ускори използването на устойчив, достъпен и интелигентен транспорт, на станции за зареждане и презареждане и разширяване на обществения транспорт.
4. **Свързване** – Скорошно въвеждане на бързи широколентови услуги за всички региони и домакинства, включително влакнестооптични и 5G мрежи.
5. **Модернизирване** – Цифровизацията на публичната администрация и на услугите, включително на съдебната система и здравеопазването.

6. **Разрастване** – Увеличаването на капацитета на европейските промишлени данни в облак и разработването на най-мощните, авангардни и устойчиви процесори.
7. **Преквалификация и повишаване на квалификацията** – Адаптирането на образователните системи, за да подкрепят цифровите умения, образованието и професионалното обучение за всички възрасти.

КАК Е ПОСТРОЕН ПЛАНЪТ?

В Плана са заложи мерки, разпределени в четири стълба - Иновативна България, Зелена България, Свързана България, Справедлива България. За изпълнение на мерките са предвидени общо над 12 милиарда лева (12 159 500 000 лв.) Краен срок за разпределяне на средствата е 2026 г., като 2/3 от ресурса трябва да е договорен през първите две години от изпълнението му.

В представянето на Плана вицепремиерът Томислав Дончев го описа като:

„...уникална възможност за огромни публични инвестиции там, където са основните нужди на България ... изпълнението на мерките от Плана предполага през следващите 6 години всяка година да бъдат инвестирани поне 2 милиарда лева допълнително публични средства, което би удвоило обема на публичните инвестиции в страната...“

МЯСТОТО И РОЛЯТА НА ГРАЖДАНСКОТО ОБЩЕСТВО

Ясно е, че с Плана се поставят **амбициозни цели със значително финансово обезпечение. Затова е особено важно той да отговоря на вижданията на обществото за начина, по който да бъдат адресирани структурни проблеми в страната ни.**

Липсва информация за предварителни консултации с граждани и организации в процеса на разработването на представения проект на Плана. Ето защо включването на широк кръг от заинтересовани страни в провежданата в момента обществена консултация ще е определящо за изготвяне на максимално отговарящ на обществения интерес финален вариант на Плана.

Можете да се включите, като:

- Изпратете мнение чрез [Портала за обществени консултации](#). Краен срок - 29.11.2020 г.
- [Попълнете тази анкета](#), а ние ще изпратим събраните предложения до Министерски съвет. Краен срок – 29.11.2020 г.

Ние от Български дарителски форум, Български център за нестопанско право, Институт за пазарна икономика, Национален младежки форум, Национална мрежа за децата, Форум гражданско участие знаем, че е важно да сме активни и да участваме в консултацията, за да гарантираме повече прозрачност на процеса и включването на **приоритетите, които са важни за хората.**

Споделяме накратко по-долу Акцентите от плана в четирите стълба.

СТЪЛБ 1: ИНОВАТИВНА БЪЛГАРИЯ – ОБЩ РАЗМЕР НА ПЛАНИРАНИТЕ РАЗХОДИ 2 431.9 МЛН. ЛВ.

В рамките на Стълб 1 са заложили мерки в три области на политика - образование и умения, научни изследвания и иновации, интелигентна индустрия.

Целта на политиката в **област образование и умения** е повишаване на качеството и обхвата на образованието и обучението с акцент върху придобиване на аналитични умения и развиване на креативна мисъл, увеличавайки способностите на хората за своевременна адаптация към технологичната трансформация и произтичащите промени в пазара на труда. Сред реформите в тази област са:

- задължително предучилищно образование за децата навършили 4 годишна възраст;
- възможности за дейности за подкрепа на личностно развитие от разстояние в електронна среда от центровете за специална образователна подкрепа за децата със специални образователни потребности. Като конкретен проект в тази област е включено „Изграждане на центрове за личностно развитие на ученици и младежи“ с финансиране от 70 мил. лв. за периода 2021 -2023 г.

Прави впечатление, че в Плана се акцентира върху развитието на преподаването на природни науки, но **не са заложили реформи или мерки за развитие на наскоро въведеното гражданско образование.**

Целта на политиката в **област научни изследвания и иновации** е осигуряването на благоприятна среда за реализиране на нови продукти и процеси и развитие на иновативни предприятия. Като основен акцент в реформите, предвидени в тази област, е създаването на новата Държавна агенция за научни изследвания и иновации, която ще осъществява координацията, допълването и разграничението на инвестициите по линия на различните инструменти (европейски и национални).

Целта на политиката в **област интелигентна индустрия** е нарастване на производителността на българските предприятия, което да рефлектира в по-висок темп на икономически растеж, по-висока заетост и доходи от труд. Основно реформите в тази област са фокусирани върху изграждането на по-устойчив и гъвкав механизъм за привличане на индустриални инвестиции. В Плана е заложено от нормативна гледна точка реформата да се извърши чрез приемане на [Закон за индустриалните паркове](#).

СТЪЛБ 2: ЗЕЛЕНА БЪЛГАРИЯ – ОБЩ РАЗМЕР НА ПЛАНИРАНИТЕ РАЗХОДИ 4 499.0 МЛН. ЛВ.

В рамките на Стълб 2 са заложили мерки в три области на политика - кръгова и нисковъглеродна икономика, биоразнообразие, устойчиво селско стопанство.

Целта на политиката в област кръгова и нисковъглеродна икономика е намаляването на енергийната интензивност на икономиката и спомагането на зеления преход посредством предприемането на мерки за повишаване на енергийната ефективност на жилищните, промишлените и публичните сгради. Основополагаща реформа в рамките на тази област е либерализация на пазара за електрическа енергия. Предвидени са 3 милиарда лева по Програма за енергийна ефективност, по която ще се обновява жилищния и нежилищен сграден фонд.

Целта на политиката в област биоразнообразие е осигуряване на ефективно управление на Националната екологична мрежа и защита на природни местообитания и видове с европейско и национално значение за преустановяване загубата на биологично разнообразие. В сравнение с представянето на други области „биоразнообразие“ е развита **твърде лаконично**. Предвидено е само едно направление на инвестиции - „Интегриране на екосистемния подход и прилагане на решения, базирани на природата в опазването на защитените зони от мрежата Натура 2000,“ с ресурс от 38 млн. лв. В него **изрично е споменато „включване на заинтересованите страни в процеса на вземане на решения,“ но без конкретно предвиден механизъм.**

Целта на политиката в област устойчиво селско стопанство е повишаване на конкурентоспособността на аграрния сектор и на устойчивото управление и използване на водите. В рамките на двете направления, предвидени в тази област – „Дигитално земеделие“ и „Подобряване на състоянието и модернизация на хидромелиоративната инфраструктура,“ са планирани ресурси на обща стойност 950 млн. лв.

СТЪЛБ 3: СВЪРЗАНА БЪЛГАРИЯ – ОБЩ РАЗМЕР НА ПЛАНИРАНИТЕ РАЗХОДИ 2 675.1 МЛН. ЛВ.

В рамките на Стълб 3 са заложили мерки в три области на политика - цифрова свързаност, транспортна свързаност, местно развитие.

Целта на политиката в област цифрова свързаност е изграждането на модерна и сигурна цифрова инфраструктура и преодоляване на териториалните дисбаланси. В тази област са предвидени 805.9 млн. лв. по програма „Широкомащабно разгръщане на цифрова инфраструктура“.

Целта на политиката в област транспортна свързаност е намаляване на въглеродния отпечатък на транспортния сектор чрез инвестиции в модернизацията и цифровизацията на железопътния сегмент. Предвидените над 1 милиард лева в тази област ще бъдат инвестирани основно в развитие на железопътната инфраструктура.

Целта на политиката в област местно развитие е осигуряване на предпоставки за повишаването на конкурентоспособността и устойчивото развитие на регионите на страната, както и насърчаването на местното развитие. Като реформа в тази област е предвидено **местните общности в районите на страната да се въвлечат пряко в управлението на средствата от европейските фондове и инструменти**. Въпреки това в описаните програми в рамките на тази област **не се откриват конкретни мерки, които ще бъдат финансирани с цел увеличаване на гражданското участие по**

региони. Без заявени конкретни суми в Плана е декларирано, че „ще бъдат финансирани мерки, идентифицирани на базата на подход „отдолу-нагоре“, т.е. проектни идеи и инициативи на местни заинтересовани страни в изпълнение на приоритети и цели от регионалните и общински териториални стратегии за развитие“. Прави и впечатление, че **социалните предприятия не са споменати изрично** в контекста на мерките за насърчаване на икономическата активност.

СТЪЛБ 4: СПРАВЕДЛИВА БЪЛГАРИЯ – ОБЩ РАЗМЕР НА ПЛАНИРАНИТЕ РАЗХОДИ 2 553.5 МЛН. ЛВ.

В рамките на Стълб 3 са заложили мерки в три области на политика - бизнес среда, социално включване, здравеопазване.

Целта на политиката в **област бизнес среда** е ефективното укрепване на потенциала за устойчив растеж и повишаването на устойчивостта на българската икономика чрез адресирането на възпиращи фактори в бизнес средата и разгръщане на потенциала на електронното управление за подобряването ѝ. Предвидена е реформа за въвеждане на електронно правосъдие, като е поставен акцент върху административните дела. С инвестиция от 1.5 млн. лв. се цели надграждането на Единния портал за електронно правосъдие, с което да се осигури възможност на гражданите и юридическите лица, страни по дела, да упражняват процесуалните си права по електронен път. Предвидени са и 150 млн. лв. за дигитализиране на информационни масиви в администрацията, съдържащи регистрови данни. В рамките на Агенцията по вписванията обаче е посочен само Имотният регистър, но не и Търговският регистър и регистърът на юридическите лица с нестопанска цел. Проект на стойност 192 млн. лв. предвижда изграждане на система за електронна идентификация и персонализацията ѝ в българските лични документи, с което се цели достъп на гражданите до електронни публични услуги, предоставяни от администрацията. Не са предвидени конкретни инвестиции за подобряване на механизмите за обществени консултации и развитие на гражданското участие чрез дигитални средства.

Целта на политиката в **област социално включване** е повишаване на квалификацията и уменията на работната сила за постигане на по-добро съответствие с развитието на пазара на труда, насърчаване на социалното включване на уязвимите групи (хора с увреждания, възрастни хора и деца, лица и семейства в неравностойно положение и др.) и повишаване на качеството и разширяване на обхвата на предоставяните социални услуги, въвеждане на интегрирани подходи при предоставянето на социални услуги, както и развитие на интегрирани услуги. В предвидените реформи в тази област изрично е включено изготвянето на Национална карта на социалните услуги, които се финансират от държавния бюджет (Националната карта е регламентирана в чл. 34 и следващи на [Закона за социалните услуги](#)). В рамките на област социално включване са предвидени следните проекти:

- **Продължаваща подкрепа за деинституционализация на грижата за възрастните хора и хората с увреждания (755 млн. лв. с период за изпълнение 2021 – 2024 г.)** - в рамките на проекта ще се изградят и оборудват нови социални и интегрирани здравно-социални

- услуги за резидентна грижа и съпътстващи специализирани и консултативни социални услуги за лица с увреждания, както и извършване на строителни дейности и доставка на оборудване и обзавеждане с оглед реформиране на съществуващите домове за стари хора.
- **Лична мобилност и достъпност за хората с трайни увреждания (150 млн. лв. с период за изпълнение 2021 – 2024 г.)** – в рамките на проекта е предвидено предоставяне на помощни технически средства, специализирани софтуерни програми, електронни технически средства за компенсация на сетивен дефицит, адаптирани моторни превозни средства, технически и медицински устройства, други подобни средства и приспособления, съобразно специфичните нужди, както и осигуряване на обучение на ползвателите за ползване на помощните технически средства и/или специализирани програми.
 - **Подкрепа на социалната икономика (21.5 млн. лв. с период за изпълнение 2021 – 2024 г.)** – предвижда се подкрепа на социалните предприятия чрез създаване на фокус-точки за насърчаване, промотиране, консултиране и съдействие за стартиране и развитие на социално предприемачество, подпомагане дигитализацията на (производствените) процеси.
 - **Национална програма за обучение на възрастни (80 млн. лв. с период за изпълнение 2021 – 2024 г.)** – предвижда се създаване на дигитални клубове (места, където лицата ще могат да ползват техниката, подпомагани от наставници, за участие в електронно и дистанционно обучение) в читалища след подаване на апликационна форма.
 - **Достъп до европейски културен обмен и съдържание (60 млн. лв. с период за изпълнение 2021 – 2024 г.)** – проектът опосредства социалното включване и сближаване чрез достъп до европейско културно съдържание, но липсва описание, за кои групи се отнася и как ще се осъществи.
 - **Дигитализация на музейни и библиотечни фондове (120 млн. лв. с период за изпълнение 2021 – 2026 г.)** – предвижда се дигитализация на част от библиотечните и музейни фондове с цел улесняване на достъпа до тях.

Целта на политиката в **област социално здравеопазване** е повишаване устойчивостта на здравната система на шокове при повишаване на достъпа на населението до качествена и навременна здравна грижа. Като проект в рамките на тази област е предвиден „Модернизация и развитие на психиатричната помощ,“ (33.6 млн.лв. с период за изпълнение 2021-2024 г.), в рамките на който освен модернизиране на материалната база се предвижда и развитие на възможностите за приобщаването на пациентите към обществото.

